

Prof. Dr hab. Karol Klauza
E-mail: kklauza@kul.pl
tel.: 609 46 22 40

Ocena

rozprawy doktorskiej mgr sztuki Renaty Zarzyckiej
pt. *Cyfryzacja prasy specjalistycznej na przykładzie czasopisma „Network Magazyn”*
(2003-2019)

napisanej pod promotorską opieką prof.nadzw. dr hab. Andrzeja Adamskiego
w Kolegium Mediów i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Informatyki
I Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie

W odpowiedzi na pismo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie z dn. 8 października 2021 r. zlecającej mi opracowanie opinii w/w rozprawy, zgodnie z postanowieniami Ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z dnia 20 lipca 2018 r. art. 186 p.1. 1 oraz art 186 p. 1.4, uwzględniając kryteria oceny podane w w art 187 p. 1-2 tejsze Ustawy po lekturze w/w rozprawy, przekazanej mi przez Uczelnię j.w. przedstawiam poniżej **pozytywną ocenę z wnioskiem o dalsze prowadzenie przewodu doktorskiego.**

Uzasadnienie

1. Struktura rozprawy

Obszerna rozprawa (350 ss.) składa się z trzech rozdziałów merytorycznych prezentujących ujęte w tytule zagadnienie poprzez ukazanie: w rozdziale 1 dokumentacji czasopiśmiennictwa jako elementu struktury biznesu. W rozdziale 2 badania zostały zawężone do omówienia przemian związanych z cyfryzacją mediów, datującą się od przełomu XX i XXI wieku. Rozdział 3 stanowi drobiazgową, wieloaspektową dokumentację badań własnych, przeprowadzoną na podstawie autorskiej ankiety i jej interpretacji ilościowej i jakościowej, stosowanych w naukach społecznych, zwłaszcza w odniesieniu do działalności prasy.

Rozprawę uzupełniają oprócz *Wstępu* i *Zakończenia* także *Bibliografia* (obejmująca poza drukami zwartymi) i ciągłymi (123 pozycje) także źródła netograficzne (87 pozycji). Wizualizację dyskursu słownego zapewniają wykresy (6 poz.), rysunki (1.poz.) i tabele (66 poz.). Osobną wartość tej rozprawy stanowią Aneksy (10 pozycji) orientujące o zakresie wykonywanych czynności badawczych - wywiadów (4 poz.) i narzędzi porządkowania materiału badawczego.

Cel badania określono we *Wstępie* odwołując się do gwałtownych zmian zachodzących na rynku prasy. Są one związane z wdrażaniem technologii cyfrowych do oferty publicystycznej wydawcy. W praktyce rymkowej oznacza to spadek nakładów wydań papierowych, a wzrost ewentualnych ofert tych samych treści w zróżnicowanych gatunkach edycji cyfrowych. Autorka

poddała analizie zebrany materiał faktograficzny i interpretacyjny, starając się wypracować odpowiedź na kwestię, czy *powszechna komputeryzacja i automatyzacja komputerów, rozwój Internetu i kultura internautów, przyczyniają się do zmian w zakresie rozwoju prasy, jej innowacji technologicznych, a co za tym idzie, zmian w doborze nośnika przekazywanych informacji, treści, rodzaju grafiki oraz umieszczanych reklam, niosących za sobą daleko idące konsekwencje tranzytu przychodów z tradycyjnego wydania periodyków na zyski przede wszystkim z reklam gazet elektronicznych. Zachodzi tu pytanie czy powyższe czynniki mogą mieć poważny wpływ na zmianę specyfiki pracy dziennikarza i unowocześnienie dziennikarstwa* (s. 8). Tak ujęty cel badania dotyczy zmian warsztatu prac redakcyjnych, określa potrzebę kompetencji zawodowych dziennikarzy, a w dalszej perspektywie bada zagadnienia dystrybucji i upowszechniania, w tym także prasowego rynku medialnego. Osobne znaczenie posiada wątek badania czytelników, co może wiązać przeprowadzone badania z analizą tendencji do zmian zachodzących w systemach informacyjnych (globalnym i w regionalnym). W całości postawiony cel badawczy posiada charakter prognozujący także dla systemu medialnego, z uwzględnieniem procesów technicyzacji i globalizacji informacyjnej. Wskazuje też na istotne zmiany w XXI w. W zakresie form dyskursu społecznego na poziomie branżowym.

Motywację do podjęcia tych badań stanowiła konstatacja niewystarczającego stanu badań o podobnych zainteresowaniach, w przedstawieniu akademickich przesłanek dla tendencji rozwojowych branżowej prasy współczesnej. Jako kasus badawczy wybrano faktograficzne dane dotyczące biuletynu „Network Magazin” [dalej jako NM - K.K.] w okresie 2003-2019. To magazyn prasowy *branży DS & MLM, [który] jest jedynym tego typu w Polsce i jednym z nielicznych na świecie. Jak twierdzi właściciel, redaktor naczelny Maciej Maciejewski, w Polsce NM „nigdy nie miał konkurencji”. W Niemczech natomiast są dwa podobne magazyny: „Network-Karriere” i „Netcoo” działające od 2004 roku* (s. 7). Fakt ten sprawia, że rozprawa zyskuje międzynarodowy charakter, ukazując sposoby do dalszej wersyfikacji w działalności branżowej prasy - w tym przypadku na rynku niemieckim i powiązanych z nim instytucji.

Autorka świadomie podjęła się osiągnięcia zamierzonego celu wychodząc od analiz lingwistycznych na gruncie nauki o komunikacji społecznej i mediach, co związane było ze zmianami zachodzącymi w ramach klasycznych pojęć prasoznawczych, takich jak: mediatyzacja, konwergencja, digitalizacja (s. 9). Na tej podstawie, **w ramach założeń metodologicznych** Autorka sformułowała siedem celów częściowych, będących w istocie hipotezami badawczymi rozprawy: mechanizmy ewolucji i przemian czasopisma; genetyczne racje powołania tytułu prasowego na przykładzie NM; typologizacja ziemiających się potrzeb w działalności merytorycznej dziennikarzy NM; wpływ czynników ekonomicznych na rentowność wydań papierowych i elektronicznych; zmiany kompetencji dziennikarzy NM; określenie przesłanek wyboru nośnika przekazu przez czytelników; modeling relacji NM i czytelników w omawianym okresie (s. 9-10). Hierarchia celów pośrednich, w założeniach metodologicznych wykazuje dobrą orientację Autorki w omawianych zagadnieniach. Ma także walor praktyczny - prowadzi bowiem do intesyfikacji wyszczególnionych głównych tendencji w rozwoju inicjatywy wydawniczej.

Pomocą w osiągnięciu zamierzonych celów były **źródła zastane oraz wypracowane** autorsko w efekcie przeprowadzonych wywiadów, ankietowania i akademickiej interpretacji faktów i danych. Autorka wykorzystała wykazane w *Bibliografii* akty prawne (s. 304) monografie (s. 305-310), raporty i sprawozdania badawcze (s. 311), artykuły i prace naukowe (s.312-315), Artykuły prasowe (s. 312-318) oraz informatoria leksykalne (s. 319-321). Z uwagi na wyłącznie elektroniczną postać wykorzystała też źródła elektroniczne (wykazane na s.321-323). Ogólnie można je scharakteryzować jako polskojęzyczny, anielskojęzyczny i niemieckojęzyczny materiał wydany zasadniczo w ostatnim dwudziestoleciu.

Zastosowane **metody badawcze** to nawzajem się uzupełniające: *desktop research, analizy przypadków i obserwacji oraz metoda intuicyjna, ankietowa, wywiadu, porównawcza i analizy treści* (s. 20). W zakresie zaś opracowania danych statystycznych, pochodzących ze źródeł wytworzonych, zastosowano metodologię badań społecznych w opracowaniu Stefana Nowaka (vide przypis 65). Objęła ona pięć obszarów analiz: edytorsko-ekonomiczną (nakład, objętość, cena jednostkowa, potencjalna wartość przychodów); zasięg oddziaływania wersji elektronicznej wraz z rankingiem powiązanych mediów społecznościowych; dane z ankiety dotyczącej wersji papierowej i cyfrowej co do preferencji czytelników NM i ich satysfakcji poznawczej; grupowe pogłębione wywiady czytelników i publicystów NM (vide omówienie na s. 21-22).

Gros rozprawy stanowią redakcyjnie powiązane ze sobą dwa rozdziały o charakterze historycznym i teoretycznym (s. 23-155). Objętościową i merytoryczną przeciwwagę, o charakterze prakseologicznym, stanowi natomiast, równie obszerny (s. 156-291), rozdział trzeci, dokumentujący analizę danych wersji papierowej NM z zasięgiem jej oddziaływania oraz istotne motywy przejścia na wersję cyfrową.. Podobnie omówiono tu zasięg oddziaływania wersji elektronicznej. Wykazano zależności efektów poznawczych od płci, wieku, miejsca zamieszkania, wykształcenia i stażu pracy powiązanej z systemem DS&MLM; stopień zainteresowania tematyką, poziom satysfakcji poznawczej dla obu wersji, analizę wywiadów z czytelnikami i dziennikarzami. Wnioski końcowe z badań przedstawiono w *Zakończeniu*, zwłaszcza na s. 296-298 a odnosząc się *nominatim* do postawionych hipotez na s. 299-300. Dają się one sprowadzić do konstatacji, że: 1°. NM dzięki cyfryzacji *może łatwiej przekazywać swoje treści czytelnikom i szybciej otrzymywać od nich feedback, w postaci dyskusji na forum w komentarzach* i mediach społecznościowych; 2°. pod wpływem cyfryzacji *zwiększająca się dostępność NM w przestrzeni internetowej przyczynia się do coraz większego ograniczenia wydawnictwa tradycyjnego*; 3°. istnieje zależność struktury czytelników drukowanej formy NM od rodzaju pokolenia, na korzyść cyfrowej wersji pisma docierającej do coraz młodszych odbiorców, czego efektem był proces zmniejszania się częstotliwości wydać i nakładu tradycyjnego wydań NM; 4°, **faktycznie intensyfikuje się obecność w przestrzeni cyfrowej**

w różnych kierunkach, począwszy od rozbudowy bazy danych, bogatych archiwów, aż po maksymalną interaktywność na nośnikach stacjonarnych i urządzeniach mobilnych, co wymaga zmian w sposobie pracy dziennikarzy NM pod względem merytorycznym oraz technicznym; 5°. obecność NM w Internecie oraz media społecznościowe, stanowią element łączący dziennikarzy i czasopismo z jego odbiorcami, dzięki czemu jest ono częściej i powszechniej obecne w świadomości osób z sektora DS&MLM, korzystających z bardziej zaawansowanych technologicznie środków przekazu, niż ma to miejsce w przypadku papierowego wydania czasopisma; 6°. NM w wersji elektronicznej wspiera osoby zaangażowane w branżę, dzięki czemu zyskuje coraz większe uznanie i wiarygodność; 7°. cyfryzacja i konwergencja mediów sprawiły, że polepsza się komunikacja między pismem i dziennikarzami a czytelnikiem NM, powodując zmiany w modelu „sprzężenia zwrotnego”, w porównaniu do tego typu komunikacji w przypadku czasopisma drukowanego.

Jakkolwiek sformułowane wnioski w wersji słownej odpowiadają intuicyjnym i analogicznym konstatacjom związanym z dynamicznym rozwojem nauki w przestrzeni wirtualnej, to jednak w tym konkretnym przypadku recenzowana rozprawa dostarcza obszernych (słownych i wizualizacyjnych) uzasadnień statystycznych, krytycznych i prakseologicznych dla wydawców, redaktorów i publicystów należących do nowej postaci rynku prasowego. Przez pryzmat branżowego czasopisma, jakim jest NM, metodą ekstrapolacji, można dalej wnioskować o nieuchronnych procesach rynku prasy codziennej, tygodników, magazynów popularno-naukowych, a zwłaszcza biuletynów naukowych. Wystarczy jedynie do algorytmów stosowanych w niniejszym badaniu podstawić własne parametry, by uzyskać opis charakteru i intensywności przyszłych zmian określających dany tytuł na rynku prasowym.

Można przy tej okazji wskazać, że podjęte w rozprawie zagadnienia, leżące na pograniczu technologii informacyjnej, prasoznawstwa i edukacji medialnej stanowi swoiste rozwinięcie dokonań, jakich w swojej monografii habilitacyjnej swego czasu dokonał Promotor, prof. dr hab. Andrzej Adamski [*Media w analogowym i cyfrowym świecie. Wpływ cyfrowej rewolucji na rekonfigurację komunikacji społecznej*, Dom Wydawniczy Elipsa Warszawa 2012 ss. 409]. W ten sposób wraz z Autorką recenzowanej rozprawy w środowisku akademickim Rzeszowa stopniowo wykształca się środowisko kolejnego pokolenia polskich medioznawców, którzy od badania granicznych kwestii między mediami analogowymi i cyfrowymi (pierwsza dekada XXI w.) coraz śmielej wkracza w drugiej jego dekadzie w specyficzny świat prasoznawstwa elektronicznego, synchroniczny dla poszukiwań i kompetencji medialnych czytelników, zwłaszcza młodych nadawców i odbiorców medialnych.

Obszerny zakres merytorycznych, szczegółowych analiz Autorki sprawia, że na zasadzie *pars pro toto* w ocenie recenzyjnej odniesiemy się do najważniejszych - zdaniem recenzenta - zagadnień, sugestii i dokumentacji, stanowiących główne osiągnięcia rozprawy. Ponadto wskażemy na zauważone potrzeby ingerencji merytorycznej i formalnej *ad melius esse* opracowania stanowiącego jeden z elementów przewodu doktorskiego.

2. Ocena elementów merytorycznych rozprawy

2.1. Stosunkowo wąskie zagadnienie, określone w tytule jako przedmiot badań akademickich, osadzone zostało na fundamencie historycznego rozwoju czasopiśmiennictwa. To efekt metodycznego *przechodzenia od ogółu do szczegółu*, który wynika z ukazanych w rozprawie preferencji analitycznych i dokumentacyjnych Autorki. Jej umiejętności i kompetencje w zakresie ścisłego definiowania używanych pojęć, zgodnie z osiągnięciami współczesnej prakseologii lingwistycznej, pozwoliły w tekście zasadniczym rozprawy i w zróżnicowanych przypisach dookreślać obszary semantyczne pojęć z zakresu medioznawstwa, metodologii naukowej, ekonomii, statystyki a także psychologii i kulturoznawstwa. Panoramę historyczną czasopiśmiennictwa przedstawiono w rozprawie podając sygnalne, przełomowe etapy rozwoju tej formy dyskursu społecznego (s. 23-51) od zastosowania pisma, udokumentowanego w III tysiącleciu pne., po współczesne ukształtowanie się papierowych i cyfrowych edycji prasy branżowej. Zasługą tego opracowania, w zestawieniu z wieloma podobnymi opracowaniami prac początkujących naukowców-prasoznawców, jest wielokulturowa dokumentacja opisywanego procesu. Poza zwykle przytaczaną początkową faktografią w obszarze cywilizacji greckorzymskiej Autorka wskazała na paralelne procesy zachodzące na Dalekim Wschodzie, w Egipcie i na Bliskim Wschodzie a także w kulturze Majów i Azteków. Uczyniła to wskazując na znaczenie nośnika pisma, jakim w początkach piśmienniczego komunikowania były materiały poprzedzające papier. Wskazała też na czynniki sprzyjające transferowi technik komunikowania, takie jak internecjonalizacja wymiany towarowej, rozwój dużych ośrodków targowych, ale i tendencje centralistyczne mieszkańców Europy (s. 30).

2.2. Informacje z zakresu prasoznawstwa uzupełniają w rozprawie treści związane z rozwojem systemów ekonomii rynkowej typu DS (Sprzedaży bezpośredniej) i MLM (Sprzedaży Wielopoziomowej (s. 53-68) z jednoczesnym krytycznym stosunkiem do XX-wiecznych tzw. „piramid finansowych”, które uznaje się za formę oszustwa, matactwa i nieuczciwości rynkowej (s. 58), chociaż na pozór przypominają ona niektóre cechy systemu MLM. Autorka wskazuje na prawno-społeczne aspekty i uwarunkowania tych systemów na rynku krajowym, weryfikowane niekiedy rozstrzygnięciami sądów (s. 60). Czytelnik tej rozprawy, niekiedy po raz pierwszy, ma okazję zapoznać się z tak jasną syntezą faktów związanych z tym zagadnieniem, zwykle odległym od obiegowej orientacji obywatelskiej. W rozprawie wykazano nadto etyczne sugestie wynikające z regulacji prawnych, dobrych obyczajów i uznanej praktyki rynkowej (s. 62-67)

2.3. Wartość samą w sobie stanowi dokonana w rozprawie monografia biuletynu „Network Magazyn” za lata 2003-2019 (*który w latach swojej największej świetności drukował nawet do 200 stron w jednym wydaniu. NM to jedyne w Polsce, niezależne czasopismo branżowe na temat marketingu sieciowego oraz sprzedaży bezpośredniej, skierowane do menedżerów, na co dzień*

aktywnie działających w branży MLM (tj. Marketingu Wielopoziomowego - s. 53 i dalej s. 68-74) z jednoczesnym wykazaniem jego charakteru jako czasopisma branżowego. W rozprawie, przy zastosowaniu wieloaspektowych metod analizy, omówiono genezę powstania inicjatywy wydawniczej, intensywność jej rozwoju, elementy składowe w postaci gatunków dziennikarskich, form wypowiedzi, kwestie ekonomii tego medium, jego promocji i reklamy, środowiska współpracujących firm i techniki sprzężeń zwrotnych z odbiorcami. Treść słowną w tym zakresie uzupełniły liczne materiały ilustracyjne. Uderza przy tym osobisty i kompetentny sposób prezentacji elementów medioznawczych, także w inicjowaniu procesów integracji społecznej, np poprzez „Klub TOP Liderów MLM” (s. 71-72). Autorka wykazuje umiejętność krytycznej oceny wartości poznawczych biuletynu, a także efektów jego społecznego oddziaływania.

2.4. Inspirujące są zestawione w rozprawie semantyczne dywagacje na tematy lingwistyczne z zakresu medioznawstwa. Dotyczy to na przykład sugestii rozszerzonego pojmowania **konwergencji mediów**. Osobiście uważam je za jedno z kluczowych zagadnień przyszłości mediów i szeroko rozumianego dyskursu społecznego. Naukowe użycie tego terminu datujące się od XVII w., na gruncie teologii anglikańskiej, stosował w analizach kosmologicznych Wiliam Derhman (1657-1735), a w XX w. - wciąż w kontekście anglojęzycznym - opisywał przenikanie się przeszłości, teraźniejszości i przyszłości Herbert George Wells (1866-1946). Stosuje się je w ekonomii, biologii, antropologii, psychologii z akcentem semantycznym na współistnienie, przenikanie się a niekiedy emanację treści. Autorka recenzowanej rozprawy, za współczesnymi autorami: między innymi - Michałem Drożdżem, akcentuje systemowe zastosowanie tego terminu na oznaczenie otwartości, dynamiki mediów publicznych, powiązane z kompresją czasowo-przestrzenną treści przekazu i ekonomią na skale globalną (s. 114). Za Henrym Jenkinsem umieszcza je na szczycie pięcioelementowego system „5 C” (*Community, Communication, Content, Commerce, Convergence* - s. 117). Tym samym otwiera pośrednio perspektywę badawczą na przyszłościową konwergencję systemów medialnych z obszarem zasobów baz danych i efektywnego ich wykorzystania przez sztuczną inteligencję (AI). Sugestie stopniowego uzależniania się mediów od rozwiązań technologicznych były sygnalizowane już na początku XXI w., w tym m.in. w obszernej analizie cytowanej powyżej monografii Promotora. Analizując zjawiska zachodzące w konwergencji telewizji i internetu (resp. także radia), wskazał on wówczas na ważną okoliczność kontekstu i wpływu procesów globalizujących w sferę dyskursu społecznego, a w jej ramach na postępujące procesy interaktywności medialnej i indywidualizacji wyboru konsumowanych treści. Recenzowana rozprawa mgr Zarzyckiej idzie dalej - uwzględniając mianowicie współczesne możliwości konwergencji profesji dziennikarskiej (podrozdział *Konwergencja a media i praca dziennikarzy* s. 124-131) — sugeruje za Karolem Jakubowiczem, iż dzisiejsze dziennikarstwo w obszarze *mikroblogowania określa się, jako media jednoosobowe, podlegające zjawiskom dezinstytucjonalizacji* (podkr. K.K.) *działalności medialnej, czyli bez pośrednictwa tradycyjnych mediów oraz dezintermediacji*, (podkr. K.K.) *posiadające zdolność dotarcia do odbiorców* (s. 128). W praktyce oznacza to, że podmiotem zawodowego nadawcy stać się może jedynie dziennikarz, którego określa *terminologia multiskilling* i

multitasking [...] dziś wymagana na całym świecie, gdyż wiąże się z technologiczną zmianą w kierunku cyberprzestrzeni (pogląd Adama Szynola przytoczony na s. 129). Dodajmy od siebie, że współczesne osiągnięcia w zakresie androizacji robotów i nanochipowej robotyzacji aktywności intelektualnej człowieka dookreślają ów kierunek medialnej cyberprzestrzeni. Dalsze badania nad tym procesem, prowadzone z równą dotychczasową kompetencją, pozwolą Autorce recenzowanej rozprawy dokumentować w środowisku akademickim dynamiczne procesy tak rozumianej konwergencji.

2.5. Wnioski końcowe rozprawy znajdują obszernie - słowne i wizualne - uzasadnienie w treści zasadniczej. Wyciągnięte są po wnikliwej, statystycznej i przyczynowo-skutkowej interpretacji danych uzyskanych z badań ankietowych oraz dokumentacji historyczno-edytorskiej. Pozytywnie świadczy to o kompetencjach i umiejętnościach naukowych Autorki.

2.6. Część teoretyczną rozprawy uzupełnia prakseologia medioznawcza, jaką wykazała się Autorka przeprowadzając pełny cykl badań ankietowych w dwóch grupach związanych z funkcjonowaniem biuletynu NM (czytelników oraz dziennikarzy/ekspertów). Ich celem było *opracowanie zalecenia do dalszego postępowania innowacyjnego dla czasopisma „Network Magazyn” tak w wersji drukowanej jak również cyfrowej* (s. 156). W efekcie przeprowadzonych badań zostały wypracowane takie zalecenia. Wyszczególniono je w *Zakończeniu* (s. 292-303).

2.7. Pewien uzasadniony niedosyt poznawczy związany jest częścią analiz poświęconych aspektom ekonomicznym inichatywy wydawniczej. To sfera zwykle decydująca o trwałości i dynamizmie inicjatywy prasowej, jej aktywnego udziału w kształtowaniu branży i oddziaływaniu na rynku prasowym. Pośród wniosków końcowych Autorka, ustosunkowując się do swej wstępnej hipotezy 3, traktującej o roli popytu na wersję papierową NM (s. 13), podkreśliła we wnioskach końcowych, że *zwiększająca się dostępność NM w przestrzeni internetowej przyczynia się do coraz większego ograniczenia wydawnictwa tradycyjnego, czego powodem był mniejszy popyt na papierową wersję czasopisma na przestrzeni lat jego istnienia, pociągając za sobą systematyczne zmniejszanie się rocznych przychodów w porównaniu do zdigitalizowanej wersji czasopisma* (s. 299). Szczegółowe dane na ten temat, podane w podrozdziale 3.1.1.6. *Wartość nominalna przychodów ze sprzedaży drukowanego NM* (s. 166-169) nie uwzględniają jednak kosztów przygotowania redakcyjnego (merytorycznego, edytorskiego i technicznego), które pozostały w momencie przejścia na wersję cyfrową. Moment tego przejścia, z ekonomicznego punktu widzenia nastąpił, gdy kwota potencjalnego przychodu ustabilizowała się na stałym poziomie stanowiącym 45,5% wartości nominalnej ze sprzedaży w latach 2007-2010. Rzuci to pewne światło na ukryte tajemnicą handlową potencjalne przychody z reklam w latach 2018-2019 (vide s. 172). Autorka jednakże powstrzymała się od wnioskowania w tym zakresie.

3. Ocena elementów formalnych rozprawy

Rozprawa napisana komunikatywnym językiem, uwzględniającym w części praktycznej żargon socjologiczny i medioznawczy, pozytywnie charakteryzuje wiedzę, umiejętności i kompetencje Autorki. Także zastosowane środki wyrazu i wizualizacji ujawniają jej sprawność z zakresu technik informacyjnych. Sposób docierania do źródeł oraz ich interpretacji zasadniczo odpowiada wymaganiom środowiska akademickiego na poziomie studiów specjalistycznych. Niektóre z zauważonych uchybień przedstawiono poniżej. Wydają się one wynikać z nadmiaru pozyskanych informacji i przeprowadzanych - jakby zbyt pośpiesznie - redukcji na etapie redagowania. To jeden z efektów określanych zwykle, za XVIII wiecznym komediopisarzem Leonorem J.Soulasem d'Allainvalem (ok. 1700-1753), mianem *embarras des richesse*. O tym jakie to może powodować psychologiczne utrudnienia w lekturze świadczyć mogą: 1° kompozycja *Spisu treści* s. 2-5 opisująca w większości przypadków poszczególne strony lub nawet ich połowy (vide s.222 i in.); 2° redakcja przypisów wyjaśniających użyte terminy, podporządkowana pewnie chęci edukacji ewentualnych czytelników spoza środowiska akademickiego (vide na przykład przypis 13 *eksplicacja*; p. 27 *Pokolenie Ygreków* (powtórnie zdefiniowano to samo pojęcie w p. 37); 3° nieopanowanie chochlików drukarskich: na przykład - przełamanie ciągu opisu 143 *Bibliografii*, zniekształcenie imion własnych autorów - na przykład poz. 172 *Bibliografii* winna opisywać osobę Bartosza i Mariusza Żiółko;

* W zapisie imion własnych Autorka stosuje wyłącznie inicjały imion (vide na przykład obszerna prezentacja autorów na s. 18-19 oraz *passim*) Pozostawienie inicjału niekiedy może zalszować identyfikację autora - np Drożdż M. to obok profesora UPJP2 także Marta Drożdż z teamu Product Design Magazine™,). Autorka rozprawy nie rozwija ich za pierwszym użyciem, ani nie wyjaśnia w *Bibliografii*. Zwykle, bardziej sumienni autorzy, w tekstach dotyczących zwłaszcza relacji chronologicznych lub ukazujących rozwój tendencji procesów naukowych, zwykli podawać lata życia omawianych postaci, co stanowi dla czytelnika dodatkową pomoc w pełnej, akademickiej orientacji.

* W przypisie 723 nieadekwatnie scharakteryzowano istotę metody delfickiej w badaniach dotyczących zarządzania (w tekście głównym określanej jako *technika*). Zdaniem cytowanego autora - Marka Matejuma jest nią „**predylekcja przyszłości**”. Autor ten powołuje się w tej kwestii na: Linda Stone Fish, Dean .M. Busby, *The Delphi Method*, [w:] D.H. Sprenkle, F.P. Piercy (red.), *Research Methods in Family Therapy*, The Guilford Press, New York 2005, s. 240.

* W badaniu dotyczącym ilości stron edycji NM (vide tab. 7 *Suma wydrukowanych stron w kolejnych numerach NM*) nie uwzględnia się opracowania redakcyjnego i innych prac redakcyjnych i edytorskich dla wersji cyfrowej. Koszty tych działań ryzykują pominięciem w dalszych badaniach na przykład rentowności ekonomicznej za lata 2018-2019

* W przypadku czytelnictwa wydania prasowego wydają się być pominięci ewentualni odbiorcy w czytelnich bibliotek, do których dociera NM. Czy byli oni objęci badaniem pilotażowym i zasadniczym? Brak odpowiedniej kategorii w tab. 21 *Wybór rodzaju formy do czytania* budzi w tym zakresie pewne wątpliwości.

Zauważone uchybienia formalne nie mają wpływu na jakość merytoryczną przedstawionej w przewodzie doktorskim rozprawy. W warstwie dokumentacyjnej (rozdziały 1-2) i w prakseologicznej (rozdział 3) Autorka wykazała się rozległą wiedzą, umiejętnością wyszukiwania i docierania do źródeł a także ich wytworzenia (w postaci koncepcji badań, redakcji kwestionariuszy badawczych, umiejętności przeprowadzenia różnych form wywiadu naukowego i kompetencji, połączonej i intuicją w dziedzinie poszukiwań medioznawczych. Dlatego, zgłaszając uwagi do elementów formalnych i podkreślając znaczenie merytorycznych osiągnięć mgr sztuki Renaty Zarzyckiej przedstawiam Komisji Doktorskiej Społecznej Wyższej Szkoły Informatyki I Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie poniższy *Wniosek końcowy*.

4. Wniosek końcowy

W świetle przyjętych kryteriów, zgodnych z postanowieniami cytowanej powyżej Ustawy z 20 lipca 2018 r stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr sztuki Renaty Zarzyckiej pt. *Cyfryzacja prasy specjalistycznej na przykładzie czasopisma „Network Magazyn” (2003-2019)* spełnia kryteria formalne i merytoryczne określone w Ustawie, a mianowicie pomaga wnosić *kluczowy wkład w innowacyjność gospodarki*, w tym przypadku analiz rynkowych i nowych form dyskursu społecznego za pośrednictwem prasy branżowej., prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauki o mediach, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego zaakceptowanego przez Uczelnię i prezentuje oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej. Wniosuję w związku z tym o dopuszczenie jej Autorki do dalszych etapów przewodu doktorskiego, zgodnie z regulaminem jej Uczelni macierzystej.

Lublin 24 października 2021 r.

[loco podpisu w wersji prasowej]